

СТАНОВИЩЕ

от *Иван Димитров Вълчев*, д-р, доцент по Класическа археология, член на Научно жури със заповед № РД 38-436/ 18.07.2024 г. на г-н Ректора на СУ „Св. Климент Охридски“,

относно: дисертацията на **Станимир Жасминов Първанов** за получаване на образователната и научна степен „доктор“, на тема: „Керамиката от енеолитните селища в района на Варненските езера“, с научен ръководител: доц. д-р Петя Георгиева (СУ, Катедра по Археология).

Дисертационният труд на Станимир Първанов е посветен на енеолитната керамика от селищата в района на Варненските езера. В структурно отношение дисертацията е поделена на основна текстова част, състояща се от увод, четири глави и списък на използваната литература (общ обем от 388 страници), и три отделни приложения (№ 1: Класификации; № 2: Каталог и № 3: Фигури и табла).

В Увода е мотивиран изборът на темата, поставени са целите и задачите, посочени са и трудностите, които е срещнал докторантът. Темата на дисертацията е актуална не само защото в научно обръщение е включен обилен непубликуван материал, а и защото позволява да се правят по-общи заключения и наблюдения за развитието на късноенеолитните култури в днешна Североизточна България. Поставените цели и задачи са ясни.

Глава I е озаглавена „История на проучванията на енеолита в района на Варненските езера“. Изследванията са представени на хронологически принцип, което на места води до известни повторения. Докторантът се отнася с нужната доза критичност и скептицизъм към предходните проучвания по темата на дисертацията. В заключение на тази глава би било добре да има малко по-голяма аналитична част, в която ясно да бъдат открити проучванията и проблемите до момента, както и базата, на която стъпва Станимир Първанов.

Глава II е посветена на селищата в района на Варненските езера. В началото кратко са представени физико-географските характеристики на района. За реконструиране на палеосредата са използвани резултатите от проведените интердисциплинарни изследвания, на първо място палеоботанични такива. Прецизирани са данните за селищата, като за три от тях е посочено, че няма основания да се твърди наличието на обитаване през енеолита.

Повече внимание е обърнато на обектите, които предоставят обилна и в известна степен по-сигурна информация – това са Арсенала, Девня и Езерово. Главата определено е приносна по отношение на изясняване на местоположението и характеристиките на отделните селища.

Глава III, озаглавена „Анализ на керамиката от селищата“, е основната аналитична част на дисертационния труд. В началото е представена структурата на анализа и са формулирани основните използвани термини. За включените в дисертацията артефакти е използван обобщаващият термин „керамични изделия“. Използваните класификационни схеми са изведени отделно в приложение № 1. Внимание е отделено на технологията на изработката на керамичните изделия, формалните им характеристики, украсата. Като на неспециалист в периода и керамичната проблематика, предложената от Станимир Първанов класификация ми се струва прекалено раздробена и на моменти трудна за проследяване. Многобройните типове, подтипове и варианти вероятно биха затруднили и бъдещото използване на тази класификация от специалистите.

В Глава IV е направен Сравнителен анализ на керамиката от селищата. Целта е да се установи относителната хронология на всеки един обект. За паралели от ареала на култура Варна са използвани материали от некропола и селищната могила при Дуранкулак, както и от селищната могила при село Левски. Привлечени са паралели и аналогии и от културния комплекс КГК VI.

В заключението синтезирано са представени основните изводи и заключения и е направен опит да бъде обрисувано общото културно-историческо развитие на района на Варненските езера през късния енеолит.

Авторефератът и автосправката за приносите отразяват коректно съдържанието и основните постижения на автора в дисертацията.

Станимир Първанов е автор на четири научни публикации, пряко свързани с темата на дисертацията. Три от тях са вече излезли от печат. Освен това той е съавтор на още няколко публикации по проблемите на праисторията, една от които е в индексираният издание *Archaeologia Bulgarica*.

Предоставената ми за рецензиране дисертация е авторски труд на Станимир Първанов и в текста не открих признаци на плагиатство.

В заключение бих могъл да отбележа, че поставените в дисертационния труд цели и задачи са изпълнени. Докторантът познава и използва умело научната терминология. Текстът, с малки изключения, е написан на добър и четим език. Илюстративният материал, дело изцяло на автора, е с високо качество. Отчитайки цялостните качества на дисертационния труд, заявявам пред уважаемото жури, че работа притежава високи научни достойнства и отговаря на изискванията на ЗРАСБ и гласувам „За“ присъждането на образователната и научна степен „доктор“ на редовния докторант **Станимир Жасминов Първанов**.

София,

15. 10. 2024 г.

доц. д-р Иван Вълчев